

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Första kammaren.

Nr 77.

Torsdagen den 20 maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första sammansatta stats- och lagutskottets nästlidna dag bordlagda utlåtande nr 1 ävensom andra sammansatta stats- och lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 1 och 2.

Vid föredragning av andra sammansatta stats- och lagutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 3, med hemställan om anvisande av ersättning åt utskottets sekreterare och vaktbetjäning, biföll kammaren vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran följande sistlidna dag bordlagda ärenden, nämligen lagutskottets utlåtanden nr 48—54, andra särskilda utskottets utlåtanden nr 2 och 4 ävensom första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 16 och 17.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets den 18 och 19 innevarande maj bordlagda utlåtanden:

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande fem särskilda ordinarie anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel, och

nr 97, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén,

biföll kammaren vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande nr 98, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt Sveriges frivilliga landstormsorganisationer.

*Ang. understöd
åt Sveriges
frivilliga
landstorms-
organisationer.*

I en till riksdagen avläten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition av den 26 februari 1915 (nr 46) hade

Första kammarens protokoll 1915. Nr 77.

Ang. understöd
 åt Sveriges
 frivilliga
 landstormso-
 rganisationer.

(Forts.)

Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk ett belopp av 48,000 kronor för bestridande av administrationskostnader under åren 1915 och 1916 för Sveriges landstormsföreningars centralförbunds överstyrelse jämte dess verkställande utskott ävensom för till centralförbundet anslutna landstormsförbund och landstormsföreningar.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda skäl hemställt, att förevarande proposition icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *C. J. G. Swartz, O. Jonsson, O. M. Strömberg, H. H. K. Ericson, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, K. A. Malmborg, H. Andersson* i Skivarp, *C. Persson* i Stallerhult, *H. Lemke* och *S. E. Andersson* i Högelåkra, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk ett belopp av 48,000 kronor som bidrag till bestridande av administrationskostnader under åren 1915 och 1916 för Sveriges landstormsföreningars centralförbunds överstyrelse jämte dess verkställande utskott ävensom för till centralförbundet anslutna landstormsförbund och landstormsföreningar.

Herr Ericson, Hans: Kammaren har nyss bifallit ett anslag på 70,000 kronor för frivillig utbildning av landstormsmän och landstormsbefäl. För att denna utbildning verkligen skall kunna göra den nytta och få det värde, som man åsyftar, är nödvändigt att övningarna bedrivs efter en viss organisation och på ett lämpligt sätt. För detta ändamål ha landstormsmännen sammanslutit sig i landstormsföreningar och landstormsförbund, vilka över sig ha en centralstyrelse. Dessa föreningar och förbund hava under tre års tid erhållit anslag från Kungl. Maj:t på 8,000 kronor årligen. Nu har emellertid Kungl. Maj:t gjort framställning om anvisande för åren 1915 och 1916 av ett sammanlagt belopp av 48,000 kronor att utgå från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar. Detta anslag avser huvudsakligen att bidraga till föreningarnas och förbundens administrationskostnader. Utskottets majoritet har motsatt sig detta på den grund, att den ansett de frivilliga landstormsovningarna icke ge tillräcklig valuta för penningarna. Emellertid lär det nog vara nödvändigt att framför allt under nu rådande förhållanden verkligen taga vara på de möjligheter, som finnas för landstormens utbildning, och då det nu icke gives obligatoriska övningar i tillräcklig utsträckning för denna del av vår krigsmakt, lär det vara nödvändigt att åtminstone såsom ett provisorium nu gå in för den utväg Kungl. Maj:t här föreslagit.

Nu har utskottsmajoriteten ansett, att man genom att bevilja detta anslag skulle binda sig för framtiden, därför att detipro-

positionen framhållits, att organisationen fullt genomförd skulle komma att kosta omkring 40,000 kronor per år. Emellertid ha reservanterna ingalunda ansett, att om detta belopp nu för ändamålet anvisades, man skulle vara bunden för framtiden. Ty likaväl som utskottets majoritet ansett, att landstormsorganisationen bör ordnas så, att övningarna bli obligatoriska i tillräcklig utsträckning för såväl befäl som landstormsmän ha även reservanterna ansett, att så bör ske. Men intill dess att detta låter sig göra, har man ansett nödvändigt att nu gå med på den av Kungl. Maj:t föreslagna utvägen.

Jag anhåller därför att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition, som överensstämmer med vad reservanterna här hemställt.

Herr Kvarnzelius: För min del anhåller jag att få yrka bifall till statsutskottets hemställan i förevarande avseende, och jag kan i det hänseendet i stor utsträckning begagna mig av den motivering, som den föregående ärade talaren använt. Han sade, att det nu vore fråga om att anordna ett provisorium. Ja, enligt min mening kan man anse, att vad som hittills under de senare åren på detta område existerat, varit och är ett provisorium. Såsom den förra talaren meddelade, utgår redan nu genom Kungl. Maj:ts medgivande ett belopp av 8,000 kronor årligen för landstormens organisation och övningar, och det är det mesta, som enligt min mening bör utgå i avvaktan på att dessa frågor få en tillfredsställande lösning. Man får icke denna fråga tillfredsställande löst på frivillighetens väg, varigenom i allt fall endast några få personer få lämplig utbildning såsom befäl för landstormen, och det kommer icke att i något hänseende lätta de kostnader staten förr eller senare dock måste underkasta sig för att få ett ordentligt utbildat befäl för denna del av våra försvarskrafter. Det är ett misstag att tro, att dessa frivilliga befälsövningar och frivilliga landstormsövningar skulle kunna bli av den betydelse, att man därigenom undginge de kostnader och uppoffringar, som erfordras om det skall bliva något bevänt med saken. Om riksdagen nu bifaller Kungl. Maj:ts förslag, har man därmed givit på hand, att det skulle på frivillighetens väg upprättas en organisation med delvis avlönade funktionärer och det synes mig, att när det för närvarande är särskilt tillkallade sakkunniga, som skola pröva, huru det lämpligen skulle ordnas med landstormen i hela dess omfattning, det icke torde vara lämpligt att på detta sätt giva permanens åt en statsunderstödd frivillig organisation. När nu 70,000 kronor av det anslag, som är beviljat åt landstormen, åtgår till övningar, så synes mig, att man för närvarande kan stanna vid detta anslag jämte de 8,000 kronor som därutöver anvisas av Kungl. Maj:t att utgå av omhänderhavande medel. Andra kammaren har för sin del redan avslagit propositionen i enlighet med statsutskottets hemställan, vartill jag anhåller få yrka bifall.

*Ang. understöd
åt Sveriges
frivilliga
landstormso-
rganisationer.
(Forts.)*

*Ang. understöd
åt Sveriges
frivilliga
landstormso-
rganisationer.
(Forts.)* Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt de beträffande föreliggande utlåtande förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare därpå att kammaren, med avslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Swartz m. fl. vid utlåtandet avgivna reservation; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

*Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.* Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 19 innevarande maj bordlagda utlåtande nr 99, i anledning av Kungl. Maj:t:s i statsverkspropositionen samt i särskilda propositioner gjorda framställningar angående engångskostnader för försvaret.

Avd. I. Engångskostnader för lantförsvaret.

I den till riksdagen den 14 januari 1915 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t under rubrik »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen, bland annat,

att utav det av 1914 års senare riksdag till bestridande av kostnaderna för övning vid armén av årsklassen 1914 yngre beviljade anslaget, 11,098,186 kronor, för år 1916 anvisa	kronor 2,503,317: —
att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av intendenturmateriel beviljade anslaget, 12,775,887 kronor, för år 1916 anvisa »	4,000,000: —
att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av artillerimateriel beviljade anslaget, 10,632,600 kronor, för år 1916 anvisa »	3,500,000: —
att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av ingenjörmateriel beviljade anslaget, 3,050,242 kronor, för år 1916 anvisa »	1,016,747: —
att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av sjukvårds- och veterinärmateriel beviljade anslaget, 650,000 kronor, för år 1916 anvisa återstoden »	325,000: —

att bestämma, att samtliga ovannämnda belopp, vilka såsom engångskostnader för lantförsvaret anvisades för år 1916, skulle i riksstaten uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

Vidare hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten proposition av den 12 februari 1915, nr 49, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att *dels* för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 2,600,000 kronor, att ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat; *dels* med-

giva, att för täckande av ifrågavarande utgift finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 2,600,000 kronor; *dels ock*, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skulle höjas med 2,600,000 kronor.

Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.
(Forts.)

Härjämte hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition av den 30 april 1915 (nr 194) under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels för anskaffande av viss intendenturmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,315,000 kronor;

dels för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,718,000 kronor;

dels för anskaffande av viss ingenjörmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 420,000 kronor;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i mån av behov, redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för vart och ett av ovannämnda ändamål anvisades;

dels bestämma, att samtliga ovannämnda belopp, tillhoppa 11,453,000 kronor, skulle ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat;

dels medgiva, att för täckande av ifrågavarande utgifter finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 11,453,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skulle höjas med 11,453,000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en av herr *E. Lithander* inom andra kammaren väckt, till utskottets förberedande behandling överlämnad motion (nr 3), däri hemställdts, att riksdagen ville besluta att omedelbart ställa trettio miljoner kronor till Kungl. Maj:ts förfogande att användas till att ofördröjligen förse landstormen med fältmässig utrustning.

Slutligen hade till utskottet remitterats en av herr *T. Zetterstrand* likaledes inom andra kammaren väckt motion (nr 71), vari föreslagits, att riksdagen för sin del måtte besluta, att det överskott av värnskattemedel, som, efter tillgodoseende av de försvarsändamål, för vilka sagda medel vore avsedda, tilläventyrs kunde uppkomma, finge i den mån så funnes erforderligt användas till fullständigande av landstormens utrustning.

I avdelningen I av nu föredragna utlåtande hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

I. med bifall till Kungl. Maj:ts därom i statsverkspropositionen framställda förslag

Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.
(Forts.)

a) utav det av 1914 års senare riksdag till bestridande av kostnaderna för övning vid armén av årsklassen 1914 yngre beviljade anslaget, 11,098,186 kronor för år 1916 anvisa . . .	kronor 2,503,317:—
b) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av intendenturmateriel beviljade anslaget, 12,775,887 kronor, för år 1916 anvisa . . .	» 4,000,000:—
c) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av artillerimateriel beviljade anslaget, 10,632,600 kronor, för år 1916 anvisa . . .	» 3,500,000:—
d) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av ingenjörmateriel beviljade anslaget, 3,050,242 kronor, för år 1916 anvisa . . .	» 1,016,747:—
e) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av sjukvårds- och veterinärmateriel beviljade anslaget, 650,000 kronor, för år 1916 anvisa återstoden	» 325,000:—

II. med bifall till vad därom i propositionen nr 49 föreslagits för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett anslag av 2,600,000 kronor;

III. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 194

a) för anskaffande av viss intendenturmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 3,362,000 kronor;

b) för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp 2,918,000 kronor;

c) för anskaffande av viss ingenjörmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 420,000 kronor;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i mån av behov, redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för vart och ett av i punkterna a)—c) omnämnda ändamål anvisas;

IV. bestämma, att de ovan omförmälda beloppen, tillhoppa 20,645,064 kronor, skulle under titel »engångskostnader för lantförsvaret» i riksstaten för år 1916 uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag;

V. besluta, att herr E. Lithanders motion nr 3, i den mån den icke besvarats genom utskottets hemställan under punkt III här ovan, icke måtte av riksdagen bifallas;

VI. förklara, att herr T. Zetterstrands motion nr 71 skulle anses besvarad genom vad utskottet hemställt i punkt III här ovan.

Avd. II. Engångskostnader för sjöförsvaret.

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under titeln »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen, bland annat, att, i avvaktan på den proposition angående engångskostnader för sjöförsvarets ordnande, Kungl. Maj:t komme att till riksdagen avläta,

till engångskostnader för sjöförsvaret i 1916 års riksstat beräkna ett reservationsanslag till belopp av 8,933,700 kronor.

*Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.*

(Forts.)

Sedermera hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten proposition av den 20 april 1915, nr 164, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels anvisa för år 1916, att utgå av värnskattemedel,

till bestridande av kostnaderna för övning vid flottan av värnpliktiga, tillhörande årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre, av det beviljade anslaget av 1,450,000 kronor ett belopp av 540,000 kronor ävensom medgiva, att ifrågavarande anslag må användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för flottans värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygsmateriel av det beviljade anslaget av 3,302,000 kronor återstående icke anvisade beloppet, 3,202,000 kronor;

för ändringsarbeten å 1:a klass pansarbåtarna Oden, Thor, Niord, Dristigheten, Åran, Wasa, Manligheten och Oscar II av det beviljade anslaget av 590,500 kronor, återstående icke anvisade beloppet, 293,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

för anläggande av en örlogsdepå vid Härnösand av det beviljade anslaget av 1,700,000 kronor ett belopp av 800,000 kronor;

för anskaffning av torpedmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

för anskaffning av minmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

för utförande av återstående moderniseringsarbeten å 1:a klass pansarbåten Tapperheten ett anslag av 48,300 kronor;

till bestridande av kostnaderna för övning vid kustartilleriet av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 yngre, av det beviljade anslaget av 819,700 kronor ett belopp av 298,200 kronor ävensom medgiva, att ifrågavarande anslag må användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för kustartilleriets värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

till nyanläggningar och nyanskaffningar för stärkande av det fasta kustförsvaret, med undantag av Fårösunds kustposition av det beviljade anslaget av 13,748,690 kronor ett belopp av 2,750,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

dels ock besluta att för anläggande av ny docka vid flottans station i Stockholm, vilken anläggning beräknats kosta 1,400,000 kronor, av värnskattemedel för år 1916 avsätta ett belopp av 750,000 kronor.

Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.

I avdelningen II av utlåtandet hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte

(Forts.)

I. anvisa för år 1916, att utgå av värnskattemedel,

a) till bestridande av kostnaderna för övning vid flottan av värnpliktiga, tillhörande årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre, av det beviljade anslaget av 1,450,000 kronor ett belopp av 540,000 kronor ävensom medgiva, att ifrågakvarande anslag finge användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för flottans värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

b) för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygs-materiel av det beviljade anslaget av 3,302,000 kronor återstående icke anvisade beloppet 3,202,000 kronor;

c) för ändringsarbeten å 1:a klass pansarbåtarna Oden, Thor, Niord, Dristigheten, Äran, Wasa, Manligheten och Oscar II av det beviljade anslaget av 590,500 kronor återstående icke anvisade beloppet, 293,500 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

d) för anläggande av en örlogsdepå vid Härnösand av det beviljade anslaget av 1,700,000 kronor ett belopp av 800,000 kronor;

e) för anskaffning av torpedmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

f) för anskaffning av minmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

g) för utförande av återstående moderniseringsarbeten å 1:a klass pansarbåten Tapperheten ett anslag av 48,300 kronor;

h) till bestridande av kostnaderna för övning vid kustartilleriet av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 yngre, av det beviljade anslaget av 819,700 kronor ett belopp av 298,200 kronor ävensom medgiva, att ifrågakvarande anslag finge användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstode till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för kustartilleriets värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

i) till nyanläggningar och nyanskaffningar för stärkande av det fasta kustförsvaret, med undantag av Fårösunds kustposition, av det beviljade anslaget av 13,748,690 kronor ett belopp av 2,750,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

II. besluta att för anläggande av ny docka vid flottans station i Stockholm, vilken anläggning beräknats kosta 1,400,000 kronor, av värnskattemedel för år 1916 avsätta ett belopp av 750,000 kronor;

III. bestämma, att samtliga ovannämnda belopp, tillhoppa 8,932,000 kronor, skulle under titel »engångskostnader för sjöförsvaret» i riksstaten för år 1916 uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

Avd. III. Anvisning å värnskattefonden.

*Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.
(Forts.)*

I statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t under titeln »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen medgiva, att för täckande av under nämnda titel upptagna utgifter finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 20,278,764 kronor.

Kungl. Maj:t hade vidare i den ovan omnämnda propositionen nr 49 angående anskaffande av viss artillerimateriel föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för täckande av det för anskaffande av viss artillerimateriel äskade beloppet finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 2,600,000 kronor, *dels ock*, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skulle höjas med 2,600,000 kronor.

I propositionen nr 194, angående anskaffande av viss materiel för armén hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

dels medgiva, att för täckande av i propositionen omförmälda utgifter finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 11,453,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skulle höjas med 11,453,000 kronor.

På grund härav hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte medgiva att till täckande av anslagen för år 1916 till engångskostnader för försvaret finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 29,577,064 kronor.

Reservation hade anförts

vid avdelning I (ang. engångskostnader för lantförsvaret) samt avdelning III (ang. anvisning å värnskattefonden)

av herrar *A. C. Lindbland, F. W. Thorsson, K. V. Rydén* i Malmö, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Råstock och *J. A. Ingvarson*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, under avdelning I,

att riksdagen måtte

I = utskottet.

II = utskottet.

III i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 194

a) med avslag å de begärda anvisningarna för anskaffande av viss artillerimateriel och ingenjörmateriel bevilja för år 1916 för anskaffande av viss intendenturmateriel ett belopp av 5,315,000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i mån av behov redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för sistnämnda ändamål anvisas.

Ang. engångs-
kostnader för
försvaret.
(Forts.)

IV bestämma, att de ovan omförmälda beloppen, tillhoppa 19,260,064 kronor, skulle under titel »engångskostnader för lantförsvaret» i riksstaten för år 1916 uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

V = utskottet.

VI = utskottet.

samt, under avdelning III,

att riksdagen måtte medgiva att till täckande av anslagen för år 1916 till engångskostnader för försvaret finge av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 28,192,064 kronor.

Herr Ericsson, Aaby: Det är med anledning av mom. a) under punkten 3 på sid. 11 i föreliggande betänkande jag skall be att få yttra några ord. Det gäller anskaffande av viss intendenturmateriel för 1916, och utskottet har härtill föreslagit ett belopp av 3,362,000 kronor. Såsom kammaren torde finna, har utskottet varken ansett sig kunna följa Kungl. Maj:ts förslag och ej heller de ännu längre gående motioner, som i medkammaren blivit väckta i detta hänseende. Men utskottet har på sid. 9 uttalat, att utskottet särskilt anser »anskaffningen av intendenturmateriel för landstormens utrustning vara av stort behov påkallad». Och det är denna punkt jag ber att få stryka under, därvid uttalande den förhoppning, att det må vara Kungl. Maj:t möjligt att med de medel, som sålunda ställas till förfogande åtminstone i någon mån söka avhjälpa de brister, som visade sig i hög grad föreligga beträffande landstormens utrustning, då den i höstas kallades under vapen. Ty, mina herrar, jag är viss om att många med mig till fullo erkänna, att det för varje fosterlandsvän var en ganska sorglig syn att se den utrustning, som då bestods våra landstormsmän, som skulle rycka ut till eventuellt försvar för fosterlandet, och icke kan jag heller anse lämpligt, att för fyllandet av dessa behov för landstormens utrustning det vädjas till den allmänna välgörenheten, utan jag anser, att det är statens oavvisliga plikt att sörja härför, i den mån det kan ske, utan att andra viktiga ändamål föregripas.

Jag har icke något yrkande att göra, men har som sagt velat uttala den förhoppning, att Kungl. Maj:t måtte ha sin uppmärksamhet särskilt riktad på detta ändamål, att landstormen måtte förses med bättre utrustning, än som för närvarande står till dess förfogande.

Herr Kvarnzelius: Då det särskilda utskottet under 1914 års senare riksdag hade att behandla detta ärende, höjdes mycket starka röster inom utskottet, särskilt från den sida jag har politisk samhörighet med, för att landstormens utrustning och intendenturmateriel skulle bättre tillgodoses, än som då blev fallet. Men andra krav, som ansågos mera beaktansvärda, fingo tränga dessa intressen tillbaka, och ändå nödga-

des särskilda utskottet disponera hela det beräknade beloppet av värnskattemedlen och höja beräkningarna något utöver vad den kungl. propositionen för ändamålet angav. Sedermera har resultatet av debiteringen av värnskattemedlen visat, att man får ett överskott på mer än 11,000,000 kronor utöver vad 1914 års senare riksdag beräknade. Men jämsides därmed har det visat sig, att en hel del persedlar, som skulle anskaffas för dessa medel, avsevärt stigit i pris och sannolikt icke kunnat anskaffas annat än till betydligt ökade pris mot dem, som lågo till grund för 1914 års senare riksdags beräkningar. Det är i känslan därav, som Kungl. Maj:t samtidigt med framläggandet av propositionen nr 194 även ifrågasatt, att en del av den debiterade krigskonjunkturskatten skulle överföras till värnskattefonden. Detta har emellertid vederbörande utskott ställt sig avvisande till, och under sådana förhållanden är det tydligt, att man måste gå fram med en så pass stor försiktighet, att man icke ger anvisning på medel, som icke förefinnas i värnskattefonden. Det är detta, som varit anledningen till att utskottet nödgats vidtaga reduktioner uti vad Kungl. Maj:t äskat. De socialdemokratiska reservanternas ha gått fram med en reservation, däruti de yrka, att Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser intendenturmaterielen skulle helt och hållet bifallas, under det att de däremot yrkat avslag på den kungl. propositionen, i vad den gäller artilleri- och ingenjörmateriel. Jag förmodar att den siste ärade talaren icke vill biträda den reservationen. Det har nämligen vid närmare prövning visat sig, att lika viktigt som det är att anskaffa utrustning åt landstormen, lika viktigt är det att tillse, att man får en tidsenlig och god artilleri- och ingenjörmateriel. Detta har varit anledningen till att man inom utskottet efter noggrann prövning ansett sig böra vidtaga den reduktion, som — jag anser mig hava rättighet att meddela det — skett efter samråd med vederbörande inom regeringen.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr Lindblad, Anders: Såsom synes, finnes vid betänkandet fogad en reservation. Jag har nu ingen särskild förhoppning, att denna reservation skall vinna någon genklang i denna kammare, men jag vill dock på de grunder, som äro i reservationen anförda, yrka bifall till densamma.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Lindblad, Anders*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av honom m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Ang. häst-
hållningen för
officerare vid
armén.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande nr 100, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående hästhållningen för officerare vid armén.

I en till riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition av den 6 april 1915 (nr 150) hade Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen

dels att, med ändring av vad härutinnan blivit genom 1914 års härordning bestämt, besluta, att efter genomförd härordning skulle finnas:

vid vart och ett av härens *infanteriregementen* 1 tjänstehäst och 28 kronan tillhöriga stamhästar;

vid vart och ett av *Livgardet till häst*, *Livregementets dragoner*, *Livregementets husarer*, *Smålands husarregemente*, *Kronprinsens husarregemente* och *Norrlands dragonregemente* 27 tjänstehästar och 649 kronan tillhöriga stamhästar, vid vardera av *Skånska husar- och dragonregementena* 45 tjänstehästar och 1,148 kronan tillhöriga stamhästar samt vid *Norrbottnens kavallerikår* 12 tjänstehästar och 252 kronan tillhöriga stamhästar;

vid vart och ett av *Svea*, *Göta*, *Upplands* och *Smålands artilleriregementen* 6 tjänstehästar och 446 kronan tillhöriga stamhästar, vid *Vendes artilleriregemente* 7 tjänstehästar och 543 kronan tillhöriga stamhästar, vid *Norrlands artilleriregemente* 6 tjänstehästar och 486 kronan tillhöriga stamhästar, vid *Gottlands artillerikår* 1 tjänstehäst och 86 kronan tillhöriga stamhästar, vid *Bodens artilleriregemente* 1 tjänstehäst och 71 kronan tillhöriga stamhästar, vid *Positionsartilleriregementet* 1 tjänstehäst och 184 kronan tillhöriga stamhästar samt vid *Karlsborgs artillerikår* 62 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *artilleriets fabriker och tygstater* 1 för fälttygmästaren avsedd tjänstehäst;

vid *fortifikationen och ingenjörtrupperna* 231 stamhästar;

vid *träng- och sjukvårdstrupperna* för översten 1 tjänstehäst och 1 kronan tillhörig stamhäst samt vid varje trängkår 55 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *intendenturkåren och intendenturtrupperna* 1 kronan tillhörig stamhäst vid vart och ett av de fyra förplågnadskompanierna;

vid *generalitetsstaten* 12 tjänstehästar och 26 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *generalstaben* 55 tjänstehästar och 41 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *artilleristaben* 1 tjänstehäst och 1 kronan tillhörig stamhäst, båda avsedda för chefen för staben;

vid *kommendantsstaten* 3 tjänstehästar och 4 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *undervisningsverken* 4 tjänstehästar och 6 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *remonteringsstyrelsen* 1 tjänstehäst, avsedd för chefen; samt

vid var och en av härens sex *arméfördelningsstab* 5 kronan tillhöriga stambästar;

dels besluta, att staten skulle, mot nedsättning av lönetillägget för tjänstehäst till 250 kronor om året och mot indragning av furageersättningen, övertaga anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörja tjänstehästs skötsel, under villkor att hästen icke finge av ägaren avyttras med mindre vederbörande myndighet, som hade att godkänna densamma, lämnat sitt medgivande till försäljningen;

dels ock medgiva, att generalstabens stalletablissemang i Stockholm finge, därest överenskommelse därom kunde med generalstabens officerare träffas, för statsverkets räkning inlösas för ett belopp, motsvarande vad som återstode oguldet å det samma officerare för etablissemangets uppförande beviljade statslån, ävensom att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk, vad som för ifrågavarande ändamål kunde komma att erfordras.

Ang. häst-
hållningen för
officerare vid
armén.
(Forts.)

Härjämte hade herr *F. W. Thorsson* i en inom andra kammaren väckt motion, nr 230, hemställt,

a) att riksdagen med ändring av vad härutinnan blivit vid 1914 års härordning bestämt, måtte bifalla, att den till officerare med vederlikar utgående tjänstehästersättningen indroges, samt att varje officer med vederlike, som för sin tjänst skulle vara beriden, av kronan erhöle tjänstehäst;

b) att generaler och överstar skulle göras beridna å vardera två tjänstehästar samt övriga befattningshavare vardera å en tjänstehäst;

c) att efter härordningens genomförande skulle finnas vid vart och ett av härens infanteriregementen 29 kronan tillhöriga hästar;

vid vart och ett av Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente 663 kronan tillhöriga hästar, vid vardera av Skånska husar- och dragonregementena 1,180 kronan tillhöriga hästar samt vid Norrbottens kavallerikår 258 kronan tillhöriga hästar;

vid vart och ett av Svea, Göta, Upplands och Smålands artilleriregementen 447 kronan tillhöriga hästar, vid Vendes artilleriregemente 544 kronan tillhöriga hästar, vid Norrlands artilleriregemente 487 kronan tillhöriga hästar, vid Gottlands artillerikår 86 kronan tillhöriga hästar, vid Bodens artilleriregemente 72 kronan tillhöriga hästar, vid Positionsartilleriregementet 185 kronan tillhöriga hästar samt vid Karlsborgs artillerikår 62 kronan tillhöriga hästar; vid artilleriets fabriker och tygstater 1 kronan tillhörig för fälttygmästaren avsedd tjänstehäst;

vid fortifikationen och ingenjörtrupperna 231 kronan tillhöriga hästar;

vid träng- och sjukvårdstrupperna för översten 2 kronan tillhöriga hästar samt vid varje trängkår 55 kronan tillhöriga hästar;

Ang. häst-
hållningen för
officerare vid
armén.

(Forts.)

vid generalitetsstaten 38 kronan tillhöriga hästar; vid generalstaben 83 kronan tillhöriga hästar; vid artilleristaben 1 kronan tillhörig häst, avsedd för chefen för staben;

vid kommandantsstaten 7 kronan tillhöriga hästar; vid undervisningsverken 6 kronan tillhöriga hästar, vid remonteringsstyrelsen 1 kronan tillhörig häst, avsedd för chefen; vid var och en av härens sex arméfördelningsstabers 5 kronan tillhöriga hästar; samt

d) medgiva, att generalstabens stalletablissemang i Stockholm må, därest överenskommelse därom kunde med generalstabens officerare träffas, för statsverkets räkning inlösas för ett belopp, motsvarande vad som återstode oguldet å det samma officerare för etablissemangets uppförande beviljade statslån, ävensom att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk vad som för ifrågasvarande ändamål kunde komma att erfordras.

Slutligen hade herr *J. Åkerman* i en likaledes inom andra kamaren väckt motion, nr 231, hemställt, att riksdagen måtte, utan ändring av vad i fråga om antalet hästar blivit genom 1914 års härordning bestämt, besluta, att efter genomförd härordning skulle vid generalstaben finnas 55 tjänstehästar och 55 kronan tillhöriga stambästar.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150 och herr Thorssons motion nr 230 samt med avslag å herr Åkermans motion nr 231,

a) med ändring av vad härutinnan blivit genom 1914 års härordning bestämt, besluta, att efter genomförd härordning skulle finnas:

vid vart och ett av härens *infanteriregementen* 1 tjänstehäst och 28 kronan tillhöriga stambästar;

vid vart och ett av *Livgardet till häst*, *Livregementets dragoner*, *Livregementets husarer*, *Smålands husarregemente*, *Kronprinsens husarregemente* och *Norrlands dragonregemente* 25 tjänstehästar och 651 kronan tillhöriga stambästar, vid vardera av *Skånska husar- och dragonregementena* 41 tjänstehästar och 1,152 kronan tillhöriga stambästar samt vid *Norrbottnens kavallerikår* 11 tjänstehästar och 253 kronan tillhöriga stambästar;

vid vart och ett av *Svea*, *Göta*, *Upplands* och *Smålands artilleriregementen* 1 tjänstehäst och 446 kronan tillhöriga stambästar, vid *Vendes artilleriregemente* 1 tjänstehäst och 543 kronan tillhöriga stambästar, vid *Norrlands artilleriregemente* 1 tjänstehäst och 486 kronan tillhöriga stambästar, vid *Gottlands artillerikår* 1 tjänstehäst och 86 kronan tillhöriga stambästar, vid *Bodens artilleriregemente* 1 tjänstehäst och 70 kronan tillhöriga stambästar, vid *Positionsartilleriregementet* 1 tjänstehäst och 184 kronan tillhöriga stambästar samt vid *Karlsborgs artillerikår* 62 kronan tillhöriga stambästar;

vid *artilleriets fabriker och tygstater* 1 för fälttygmästaren avsedd tjänstehäst;

vid *fortifikationen och ingenjörtrupperna* 231 stamhästar;

vid *träng- och sjukvårdstrupperna* för översten 1 tjänstehäst och 1 kronan tillhörig stamhäst samt vid varje trängkår 55 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *generalitetsstaten* 12 tjänstehästar och 26 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *generalstaben* 55 tjänstehästar och 41 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *artilleristaben* 1 kronan tillhörig stamhäst, avsedd för chefen för staben;

vid *kommendantsstaten* 3 tjänstehästar och 4 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *undervisningsverken* 3 tjänstehästar och 6 kronan tillhöriga stamhästar;

vid *remonteringsstyrelsen* 1 tjänstehäst, avsedd för chefen; samt vid var och en av härens sex *arméfördelningsstab* 5 kronan tillhöriga stamhästar;

b) besluta, att staten skulle, mot nedsättning av lönetillägget för tjänstehäst till 250 kronor om året och mot indragning av furageersättningen, övertaga anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörja tjänstehästs skötsel, under villkor att hästen icke finge av ägaren avyttras med mindre vederbörande myndighet, som hade att godkänna densamma, lämnat sitt medgivande till försäljningen;

c) medgiva, att generalstabens stalletablissemang i Stockholm finge, därest överenskommese därom kunde med generalstabens officerare träffas, för statsverkets räkning inlösas för ett belopp, motsvarande vad som återstode oguldet å det samma officerare för etablissemangets uppförande beviljade statslån, ävensom att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk, vad som för ifrågavarande ändamål kunde komma att erfordras.

Reservation hade anförts av herrar *A. E. Lindblad*, *F. W. Thorsson*, *K. V. Rydén* i Malmö, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Anderson* i Råstock och *J. A. Ingvarson*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) med ändring av vad härutinnan blivit vid 1914 års härordning bestämt, bifalla, att den till officerare med vederlikar utgående tjänstehästersättningen indroges, samt att varje officer med vederlike, som för sin tjänst skulle vara beriden, av kronan erhöle tjänstehäst;

b) besluta, att generaler och överstar gjordes beridna å vardera två tjänstehästar samt övriga befattningshavare vardera å en tjänstehäst;

c) besluta, att efter härordningens genomförande skulle finnas

Ang. häst-
hållningen för
officerare vid
armén.
(Forts.)

*Ang. häst-
hållningen för
officerare vid
armén.
(Forts.)* vid vart och ett av härens infanteriregementen 29 kronan tillhöriga hästar;

vid vart och ett av Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Smålands husarregemente, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente 663 kronan tillhöriga hästar, vid vardera av Skånska husar- och dragonregementena 1,180 kronan tillhöriga hästar samt vid Norrbottens kavallerikår 258 kronan tillhöriga hästar;

vid vart och ett av Svea, Göta, Upplands och Smålands artilleriregementen 447 kronan tillhöriga hästar, vid Vendes artilleriregemente 544 kronan tillhöriga hästar, vid Norrlands artilleriregemente 487 kronan tillhöriga hästar, vid Gottlands artillerikår 86 kronan tillhöriga hästar, vid Bodens artilleriregemente 72 kronan tillhöriga hästar, vid Positionsartilleriregementet 185 kronan tillhöriga hästar samt vid Karlsborgs artillerikår 62 kronan tillhöriga hästar; vid artilleriets fabriker och tygstater 1 kronan tillhörig för fälttygmästaren avsedd tjänstehäst;

vid fortifikationen och ingenjörtrupperna 231 kronan tillhöriga hästar;

vid träng- och sjukvårdstrupperna för översten 2 kronan tillhöriga hästar samt vid varje trängkår 55 kronan tillhöriga hästar;

vid generalitetsstaten 38 kronan tillhöriga hästar; vid generalstaben 83 kronan tillhöriga hästar; vid artilleristaben 1 kronan tillhörig häst, avsedd för chefen för staben;

vid kommandantsstaten 7 kronan tillhöriga hästar; vid undervisningsverken 6 kronan tillhöriga hästar; vid remonteringsstyrelsen 1 kronan tillhörig häst, avsedd för chefen; vid var och en av härens sex arméfördelningsstaber 5 kronan tillhöriga hästar; samt

d) medgiva, att generalstabens stalletablissemang i Stockholm finge därest överenskommelse därom kunde med generalstabens officerare träffas, för statsverkets räkning inlösas för ett belopp, motsvarande vad som återstode oguldet å det samma officerare för etablissemangets uppförande beviljade statslån, ävensom att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge tagas i anspråk, vad som för ifrågavarande ändamål kunde komma att erfordras.

Herr statsrådet Mörcke: Jag anhåller endast att få uttala mitt beklagande av att utskottet ansett sig nödsakat att indraga den ena tjänstehästen för fältartilleriets regementsofficerare och sålunda göra dem beridna på endast en stamhäst. Detta kan enligt mitt förmenande icke leda till annat, än att fältartilleriets fältmässighet i viss mån kommer att lida minskning.

Herr Ericson, Hans: Med anledning av vad herr statsrådet anfört anhåller jag endast få nämna, att det förhållandet, att utskottet enhälligt kunnat gå med på denna nedskrivning av Kungl. Maj:ts förslag, med nedskrivning jämväl av 1914 års härordning, berott på att man inom utskottet ansett nödvändigt att träffa överenskommelse om även viktigare försvarskrav och

att man därför varit nödsakad att giva efter på denna punkt. Men man har samtidigt bestämt gjort det uttalandet inom utskottet, att man hoppades att, därest det visar sig, att den nu gjorda nedskrivningen verkligen medför olägenheter för armén, det måtte komma framställning från Kungl. Maj:t i syfte att vinna erforderlig rättelse.

*Ang. häst-
hållningen för
officerare vid
armén.
(Forts.)*

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets den 18 och 19 innevarande maj bordlagda utlåtanden:

nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i statsverkspropositionen under punkt 36 av fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anvisande av återstoden av det för uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, dels i särskild proposition gjorda framställning angående försäljning av Svea ingenjörkårs, fälttelegrafkårens och ammunitionsfabrikens nuvarande områden m. m. ävensom en i sistnämnda ärende väckt motion, samt

nr 102, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente) m. m. jämte en i ämnet väckt motion,

biföll kammaren vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 19 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot, jämte en i ämnet väckt motion.

*Ang. av-
löningsför-
måner m. m.
vid marinen
på krigsfot.*

I en den 24 april 1915 till riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 179, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett såsom bilaga Litt. A vid nämnda protokoll fogat förslag, utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr J. A. Ingvarson väckt motion (nr 244), däri hemstälts, att riksdagen ville besluta, att § 11, mom. 1 i Kungl. Maj:ts proposition nr 179 måtte erhålla viss av motionären föreslagen ändrad lydelse.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på anförda skäl hemställt,

Ang. av-
löningsför-
måner m. m.
vid marinen
på krigsfot.

(Forts.)

a) att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid utlåtandet fogat förslag (Bil. A), utfärda förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot, att gälla till och med utgången av år 1916;

b) att riksdagen måtte medgiva Kungl. Maj:t rätt att bestämma dagen för omförmälda förordnings ikraftträdande; dock att, beträffande övergången till de i förordningen intagna bestämmelser, skulle gälla:

att krigslönen till menig värnpliktig, vilken under återstoden av år 1915 fullgjorde krigstjänstgöring, skulle oberoende av förordningens föreskrifter, under den tid av innevarande år inkallelsen omfattade utgå med 8 kronor 10 öre för termin, men

att, därest allmän mobilisering bleve anbefalld, förordningen skulle i dess helhet lända till efterrättelse; och

c) att herr Ingvarsons ovanberörda motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Ericson, Hans: Herr talman! Förra årets senare riksdag beslöt, att familjeunderstöd skulle utgå till fast anställt manskap enligt samma grunder som till menige värnpliktige. Denna bestämmelse har i själva verket medfört åtskilliga oegentligheter, exempelvis på så sätt, att den verkat därhän, att den konstituerade personalen i vissa fall erhållit större ersättning än löneförmånerna för motsvarande grader av på fast stat anställd personal. Det har även förorsakat, att av lika kompetenta personer inom samma grad den ene erhållit familjeunderstöd, den andre icke, oaktat deras inkomster skilt sig kanske endast med ett par öre om dagen. Det har naturligtvis medfört åtskilliga erinringar från personalens sida; och jag håller före att man möjligen slagit in på orätt väg, då man för fast anställd personal gått in för ersättningsformen familjeunderstöd. Det synes mig då vara bättre, när man har mycket svårt att för den svagt avlönade personalen draga en verklig och tillförlitlig behovsgräns, att man, utöver krigsavlöningen, tilldelar familjeförsörjare ett bestämt avlöningstillägg, under den tid krigsavlöningsreglementet skall tillämpas, exempelvis för underofficerskorpraler 20 kronor och för korpraler 15 kronor i månaden eller något dylikt. Då nu detta reglemente endast avser att vara provisoriskt, d. v. s. att gälla till slutet av 1916, har jag velat göra dessa erinringar, på det att dessa synpunkter må kunna tagas under prövning vid utarbetande av det slutliga reglementet.

Jag har emellertid nu icke annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtande nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till alkoholistvården, biföll kamraren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 18 och 19 innevarande månad bordlagda utlåtande nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring av bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara.

Ang. ändring av bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara.

I en till riksdagen den 16 april 1915 avlåten proposition (nr 192) hade Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att vid statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara finge i fråga om premiers erläggande och försäkringens omfattning tillämpas förändrade bestämmelser av i huvudsak det innehåll, som funnes i berörda statsrådsprotokoll angivet.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att vid statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara finge i fråga om premiers erläggande och försäkringens omfattning tillämpas förändrade bestämmelser av i huvudsak det innehåll, som funnes i statsrådsprotokollet över finansärenden den 16 april 1915 angivet, dock att krigsförsäkringskommissionen icke finge äga rätt att vid försäkring av fartyg överskrida den till 1,000,000 kronor förhöjda maximisumman för dylik försäkring eller vid meddelande av varuförsäkring tillämpa annan ordning än hittills vid betalning av försäkringspremie.

Herr statsrådet **V e n n e r s t e n**: Såsom av statsutskottets föreliggande utlåtande framgår, innebär Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag dels en ytterligare höjning av maximibeloppet vid kaskoförsäkringar från 800,000 kronor till 1,000,000 kronor med rätt för krigsförsäkringskommissionen att därutöver för vissa fall gå ännu något längre, dels den ändring i fråga om likviderande av varuförsäkringspremier, att en del av dessa premier skulle kunna få reverseras och återstoden erläggas kontant, där det icke prövades lämpligt, att det hela kontant betalas, dels ock slutligen att försäkring skulle få meddelas å last, som fördes av svenska kust- och inomskärsångare, vare sig dessa vore försäkrade hos kommissionen eller ej.

Nu har utskottet i sitt förslag tillmötesgått dessa framställningar med ett enligt min tanke ganska väsentligt undantag. Ett annat undantag, nämligen i fråga om den begärda rätten att gå utöver maximiförsäkringssumman, skall jag icke fästa mig vid, då ju utskottet dock föreslagit, att riksdagen i det väsentliga skulle tillmötesgå Kungl. Maj:ts förslag i fråga om höjningen. Men det mera anmärkningsvärda är enligt min mening att utskottet ansett sig icke kunna gå med på att en del av premien för varuförsäkringar må kunna få

Ang. ändring
av bestämmel-
serna för sta-
tens medde-
lande av sjö-
försäkring mot
krigsjara.
(Forts.)

reserveras. Såsom bekant tillämpas ett sådant förfarande nu i fråga om fartygsförsäkring, där riksdagen medgivit, att kommissionen får låta ända ned till en fjärdedel betalas kontant och de återstående tre fjärdedelarna av premien erläggas medelst revers. Detta har inneburit en högst väsentlig lättnad för sjöfarten, ty trots det att vederbörande redare naturligtvis måste räkna med att å dessa reverser något kan komma att utkrävas, ja till och med vara beredda på, att det hela kan komma att uttagas, har medgivandet av reversering på det hela inneburit en lindring, som säkerligen resulterat i lägre frakter i många fall.

Nu har kommissionen föreslagit, att hemställan skulle göras hos riksdagen om medgivande till ett liknande förfarande i fråga om varuförsäkring. Mot detta förslag säger statsutskottet, dels att det i betraktande av de väsentligt ökade riskerna icke skulle vara lämpligt, och dels att genomförandet skulle medföra betydliga svårigheter. Jag vågar föreställa mig, att detta yttrande i någon mån beror på en missuppfattning om vad det här gäller. Det är ju så, att om också en del av premien — här är föreslaget tre femtedelar — skulle få reverseras, statens rätt därmed icke blivit på minsta vis berörd. Ty i den mån det visar sig, att rörelsen kommer att kräva större utgifter, än som täckas av de kontant inbetalda medlen, skola reverserna tillgripas, och det är påtagligt, att man måste sörja för att de skulder, som varuförsäkringstagarna ikläda sig genom reverser, skola vara så säkert täckta genom borgen eller på annat sätt, att staten icke löper någon som helst ökad risk genom den föreslagna lättnaden i fråga om premiebetalningen. Om således förhållandet blir sådant, vågar jag påstå, att den ökade risk för sjöfarten, som man här tager till anledning att icke tillstyrka den gjorda framställningen, icke bör kunna användas såsom ett motiv för avslag. Ty den ökade risken fordrar ju visserligen, att premierna måste hållas jämförelsevis höga, men å andra sidan är det påtagligt, att om genom dessa ökade premier varutransporterna väsentligt fördyras, det för landet innebär en betydlig fördel, att man kan genom denna anordning med reverser minska de kontanta premierna, utan att öka statens risk. Härigenom skulle för Sveriges export och även för importen en lättnad uppkomma, som i dessa tider säkerligen är av största behov påkallad. Och det är just denna synpunkt, som jag nu vågar be kammaren välvilligt taga i övervägande.

Samma framställning, som jag nu tillåtit mig göra, har i andra kammaren givit det resultat, att kammaren utan votering beslutit godkänna en anordning, åsyftande att tillmötesgå de krav, jag här talat om. Det skulle säkerligen — jag upprepar det än en gång — utan att i minsta mån öka statens risk vara till fördel för vår handel, både vår export och vår import, om första kammaren ville fatta samma beslut, som andra kammaren i går fattade.

Herr Widell: Herr talman! Då den av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet särskilt berörda frågan om reversering av vissa delar av premierna för varuförsäkring var föremål för

förberedande behandling hos statsutskottets tredje avdelning, intog jag en annan ståndpunkt än den, som funnit uttryck i utskottsutlåtandet. Då nu, enligt vad herr statsrådet omnämnt, andra kammaren redan i huvudsak bifallit Kungl. Maj:ts proposition, tillåter jag mig, herr talman, att på de grunder, som av herr statsrådet anförts, och i anslutning till andra kammarens beslut yrka bifall till utskottets hemställan med följande ändringar, nämligen dels att de sista orden: »*eller vid meddelande av varuförsäkring tillämpa annan ordning än hittills vid betalning av försäkringspremie*» utbytas mot: *samt att det må ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tid, under vilken de förändrade bestämmelserna rörande betalning av försäkringspremie vid varuförsäkring må tillämpas*, dels ock att i sammanhang härmed i motiveringen de två stycken, som börja med orden »*Väldkommande den*» och »*Mot försäkringsverksamhetens*» utgå ur motiveringen, samt att det i stället får heta: *Mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit har utskottet intet att erinra.*

Ang. ändring av bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara.
(Forts.)

Herr Jonsson, Olof: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke neka till att det var med en viss överraskning, jag i går afton hörde en ledamot av statsutskottet, som vid behandlingen av denna fråga icke varit reservant inom utskottet eller yttrat någon särskild mening, i andra kammaren uppträda med ett yrkande motsatt utskottets, nämligen om bifall till Kungl. Maj:ts proposition i avseende å erläggande av premier för varuförsäkring.

Den avdelning, som förberedande hade att handlägga denna fråga, saknade ändå icke så bärande skäl för sin åsikt, som man här sökt göra gällande. Och jag skall be att få anföra något, som icke ansetts nödigt att såsom motivering tagas in i betänkandet.

Först och främst är det givet och naturligt, att om de nuvarande premierna för varuförsäkring äro för höga och man skulle gå med på att en del av premierna skulle få erläggas genom reversering, t. ex. tre femtedelar, såsom här föreslagits, hela affären väl skulle bliva den, att importören, som sedan skall försälja sina varor, i alla fall måste räkna med att han slutligen kan få lov att erlägga till och med hela det reverserade beloppet. Således står han här alltid inför den kasus, att antingen skall han våga risken och sätta ned priset på varorna, i den förhoppningen att aldrig hela beloppet skall uttagas, eller måste han ställa sig på den säkra sidan och således debitera så mycket mer för varorna som dessa premier i sin helhet, med reverser och den kontanta inbetalningen, utgöra. Vore det då icke mycket mera praktiskt och lämpligt att sätta ned premierna, men låta vederbörande betala allt kontant såsom hittills? Då undveke ju kommissionen det mycket besvärliga arbete, som ovillkorligen vore förenat med att hålla reda på reverser och säkerheter för en oändlig mängd reverserade premier för varuförsäkringar. Det

Ang. ändring av bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigs fara.

är nämligen något helt annat beträffande varuförsäkringar än beträffande kaskoförsäkringar, vilka sistnämnda bli endast ett fåtal i jämförelse med de förra.

Jag vill också säga, att krigsförsäkringskommissionen synes vara så överhopad med arbete, att den icke alltid i tillämpningen står för vad den säger. Jag skall i det fallet be herrarna komma ihåg, vad kommissionen yttrade förra hösten, när det gällde att höja maximibeloppet för kaskoförsäkring utöver vad det förut var, från 400,000 upp till 800,000 kronor. Då yttrade kommissionen, att med denna höjning av försäkringen riskerna komme att bli större för fartyg med högre värde än för fartyg med lägre värde, och att därför premierna för värden, som ginge över 400,000 måste sättas högre än för värden, som ginge under detta belopp. Sedermera har emellertid samma premiesats hela tiden tillämpats, vare sig fartygets försäkring gällt 800,000 eller 300,000 kronor. Kanske det kommer att gå så även här, när det vid närmare övervägande gäller att tillämpa erläggandet av premier med reverser, att man möter omständigheter, som icke varit förutsatta av vederbörande. Det var det ena skälet.

Det andra är, att avdelningen under behandlingen av denna fråga erhållit såväl besök av en styrelseledamot i ett försäkringsbolag som också åtskilliga skriftliga anmärkningar mot förslaget att premierna skulle få delvis erläggas med reverser. Det har till en början framförts, att aktiebolagen icke kunde gå så tillväga som krigsförsäkringskommissionen, utan måste infordra hela premiebeloppet kontant, och att följden därav bleve, att deras krigsförsäkringsverksamhet icke kunde fortsättas såsom hittills, därest denna förändring av kommissionens försäkringar genomfördes. Vidare har framhållits, att helt säkert hela denna verksamhet komme att bli sönderbruten, därest förslaget bifölles samt att följden av att dessa bolags verksamhet upphörde också skulle bliva, att som krigsförsäkringskommissionen hittills icke ansett sig vilja försäkra fartyg på vissa router, utan dessa privata bolag fått göra detta, fartyg på ifrågasvarande router bleve urständsatta att få försäkringar. Avdelningen har naturligtvis icke haft så lätt att bedöma, huruvida dessa påståenden och åsikter varit fullt riktiga eller ej, men alldeles fränkänna dem betydelse, tror jag icke man kan.

Skulle emellertid resultatet av denna kammares överläggning bliva ett bifall till utskottets förslag, vore följden naturligtvis den, att de övriga ändringar, som Kungl. Maj:t föreslagit och varom inga meningsskiljaktigheter råda, bleve genomförda, och att endast bestämmelsen angående sättet för erläggande av premier för varuförsäkringar bleve kvarstående och tillämpades på sätt som för närvarande sker. Risker kan således, såvitt jag förstår, icke bliva annan än den, att man måste fortsätta med att erlägga premien i sin helhet kontant; och är det någon risk, som man verkligen behöver frukta för? Kan det vara skäl att vidtaga en sådan förändring som den föreslagna, under det att

förvildningen på sjöfartens område dag för dag tycks bliva större och större? Snart sagt ingen neutral båt, om än den går i det allra lovligaste ärende, tycks få gå i fred, utan den ene krigsförande parten tager hand om den ena båten och den andre om den andra; och båtarna få ligga i veckotal, ja, månadtal, utan att bliva lössläppta av den, som behagat lägga beslag på dem. Det förefaller mig, som om den ståndpunkt utskottet intagit, borde vara fullt så bra som Kungl. Maj:ts förslag. Men vill kammaren taga risken, eller finner Kungl. Maj:t det verkligen vara lämpligt, att man får erlægga premierna till en del med reverser, så gärna! Jag vill emellertid säga, att om det i frågan uppträdande statsrådet nu får det medgivande, som andra kammaren redan lämnat, det också ligger på herr statsrådet att se till, att tillämpningen därav icke inför oss i äventyrligheter, som man kunnat undvika.

Ang. ändring av bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara.
(Ports.)

Herr Ekman, Johan Emilson: Ehuru föga kunde vara att tillägga till vad herr statsrådet yttrat om föreliggande förslag, vill jag dock tillåta mig att, i anledning av vad den siste ärade talaren sade, yttra några ord.

Först vill jag då säga, att det synes mig, som om utskottets motivering i denna viktiga fråga vore något mer än summarisk. Det kan ju hända, att detta föranletts av den brådska, som råder i utskottet nu i riksdagens elfte timme, men så mycket bör man väl göra, att man lägger fram något kraftigare skäl för sin ståndpunkt än dem, som utskottet här framlagt. Utskottet säger, att det avstyrker Kungl. Maj:ts förslag dels på grund av de väsentligt ökade risker, för vilka sjötransporter för närvarande äro utsatta, och dels på grund av de betydande svårigheter ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag skulle medföra. Vad det första beträffar, vill jag säga, att om riskerna verkligen äro ökade, det skall kompenseras genom högre premier, vare sig nu dessa skola betalas kontant eller genom reverser. Vad det senare beträffar, kan jag egentligen icke finna någon större svårighet att genomföra detta med avseende å varuförsäkring än med avseende å kaskoförsäkring. Tvärtom, regeringen utlovar att tillse, att dessa reverser bliva så säkra, att förluster icke komma i fråga. Nu sade den ärade representanten för utskottet, som nyss uppträdde, att det icke är värt att taga reverser för premierna, därför att riskerna äro så höga. Därpå vill jag svara, att han har icke tänkt sig in i frågan: om det är större risker, som han nyss nämnde, skall det motsvaras av högre premier, vare sig de erläggas kontant eller i reverser. Jag kan försäkra herrarna, att exporthandeln i dessa dagar och under nuvarande förhållanden har sådana svårigheter och olägenheter, att den lättnad, som på något sätt kan beredas, bör man också vidtaga. Rederiaringen har fått en lättnad i att den får betala en del av premierna genom reverser, och jag vet icke, varför icke exporthandeln i dessa dagar skulle kunna få motsvarande lättnad. Man har sagt, att

Ang. ändring av bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara.
(Forts.)

detta skulle vara en olägenhet för de enskilda försäkringsbolagen, vilka icke kunna tillämpa ett liknande tillvägagångssätt. Det kan ju hända, att häri ligger någon sanning, jag vill icke neka därtill, men ehuru själv ledamot av styrelsen för ett större sjöförsäkringsbolag, bortser jag därifrån, därför att jag anser, att dessa bolag i regel icke kunna taga försäkringar mot krigsrisk, åtminstone icke till sådana belopp, som krigsriskkommissionen gör. Dessa bolag få underkasta sig den konkurrens med staten, som ligger häri. För resten är det mycket viktigare, att handeln under denna tid hålles uppe, än att försäkringsbolagen undgå att bliva lidande på detta. Jag vill därför tillstyrka bifall till det förslag som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet påyrkat, så mycket mer som andra kammaren godkänt detta förslag.

Jag tillåter mig att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende å förevarande utlåtande endast vore yrkat, av herr *Widell*, dels att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att orden »eller vid meddelande av varuförsäkring tillämpa annan ordning än hittills vid betalning av försäkringspremie» utbyttes mot »samt att det må ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tid, under vilken de förändrade bestämmelserna rörande betalning av försäkringspremie vid varuförsäkring må tillämpas», dels ock i fråga om motiveringen, att de två sista styckena därav eller från och med orden »Vidkommande den» till och med orden »intet att erinra» skulle utgå och ersättas med »Mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit har utskottet intet att erinra».

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av § 15 i kungl. kungörelsen den 18 juni 1910 angående avlöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning;

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av kontrollstyrelsens arbetskrafter;

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättandet av en rikskommission för den ekonomiska krigsberedskapen jämte en i ämnet väckt motion;

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tänkande av kostnader som avses i 63 § regeringsformen;

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anvisande av anslag till riksdags- och revisionskostnader, m. m.;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anvisande av anslag till räntor å stats-skulden;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anvisande av anslag för avbetalning å statsskulden; och

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 197 gjorda framställning angående överförande till statsverkets värnskattefond av viss del av krigskonjunkturskatten ävensom en i ämnet väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets den 18 och 19 i denna månad bordlagda betänkanden:

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående lydelse av 18 § i förordningen den 15 december 1914 angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket, och

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse av § 13 mom. 5 i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor,

biföll kammaren vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 18 och 19 innevarande maj bordlagda memorial nr 37, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 28 angående brännvins- samt vin- och ölhandels ordnande ävensom i samband därmed stående frågor.

*Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandels
ordnande.*

Sedan bevillningsutskottet i betänkande nr 28 angående brännvins- samt vin- och ölhandels ordnande ävensom i samband därmed stående frågor hemställt, bland annat, att riksdagen måtte i anledning av i ämnet väckta motioner för sin del antaga åtskilliga vid betänkandet fogade författningsförslag m. m., hade enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag kamrarna i vissa avseenden fattat olika beslut i ärendet.

Utskottet, som det jämlikt 63 § riksdagsordningen ålegat att söka sammanjämka de skiljaktiga beslut, vari kamrarna sålunda stannat, hade i nu föredragna memorial i sådant syfte hemställt,

1:o att riksdagen, vardera kammaren med ändring av sina förut fattade beslut, måtte för sin del antaga vid detta memorial såsom bilagor fogade förslag till

- a) förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker,
- b) förordning om ändrad lydelse av 1—3, 6, 10, 11, 13 och 14 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av tillagade, alkoholofria drycker samt svagdricka.

Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin-
och
ölhandels-
ordnande.
(Forts.)

c) förordning om ändrad lydelse av 7 § i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet,

d) förordning om ändrad lydelse av 3, 13, 23 och 31 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker, samt

e) förordning om ändra lydelse av 1 och 4 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin;

2:o) att riksdagen, vardera kammaren med ändring av sina förut fattade beslut, måtte

dels medgiva, att till sådan ägare av gästgiveri, vilken på grund av bestämmelserna i 10 § av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin vid tiden för ikraftträdandet av förordningen angående försäljning av alkoholhaltiga drycker vore berättigad att utskänka brännvin, finge för rättighetens upphörande från och med år 1919 av staten utgivas ersättning med årligt belopp, som av Konungens befallningshavande fastställdes efter de grunder, vilka funnes angivna i kungörelsen den 12 juli 1907 angående ersättning till gästgivare, som avstå från dem jämlikt förstnämnda lagrum tillkommande rätt till utskänkning, ävensom att änka efter manlig ersättnings-tagare skulle, därest äktenskapet blivit ingånget före den 1 maj 1907, efter mannens frånfalle under sin återstående livstid äga att uppbära den ersättning, vartill mannen, om han levat, varit berättigad,

samt bestämma, att gästgiveriägare, om han ville komma i åtnjutande av ifrågavarande ersättning, skulle därom före den 1 september 1918 till Konungens befallningshavande i det län, varest gästgiveriet vore beläget, ingiva ansökning och därvid styrka, att han i egenskap av gästgivare fortfarande vore till utskänkning berättigad;

dels medgiva, att till den, vilken på grund av 2 mom. i övergångsstadgandena uti förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av vin och öl vid tiden för ikraftträdandet av förordningen angående försäljning av alkoholhaltiga drycker vore berättigad att utskänka vin eller maltdrycker, finge för rättighetens upphörande utgivas ersättning en gång för alla med belopp, som bestämdes av Kungl. Maj:t, dock att sådan ersättning i intet fall finge beviljas till högre belopp än vad som skäligen kunde antagas motsvara sammanlagt den behållna inkomsten av utskänkingsrörelsen för åren 1912—1917,

samt bestämma, att den, som ville komma i åtnjutande av nu nämnd ersättning, därom skulle före den 1 september 1918 till Konungens befallningshavande ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning och därvid såväl styrka, att han fortfarande vore till utskänkning berättigad, som ock förebringa den utredning, han för ersättningens bestämmande ville åberopa;

dels ock medgiva, att erforderliga medel för gäldande av ersättningsbelopp, som enligt ovan angivna grunder skulle utbetalas, finge utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel, och att till gästgivare

beviljad ersättning av Konungens befallningshavande finge utbetalas kvartalsvis vid början av varje kvartal från och med ingången av år 1919:

3:o) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till förordning angående försäljning av lagrat dricka, i huvudsak grundad på bestämmelserna angående försäljning av öl i gällande vin- och ölförsäljningsförordning; samt

4:o) att riksdagen, vid antagandet av det förslag till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, som utskottet i sitt föreliggande memorial framlagt, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning av frågan i vad mån ersättning borde utgå på grund av det av riksdagen sålunda antagna förslaget, ävensom förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Reservationer hade avgivits av herrar *Nilsson* i Bonarp, *Lyckholm* och *Antonsson*, friherre *Fleming* samt herrar *Jespersion*, *Jeanson* i Kalmar, *Johan Östberg* och *Danström*; ävensom

av herrar *Ollas A. Ericsson* och *Jonsson* i Hökhult, vilka vid den slutliga omröstningen inom utskottet i valet mellan avslag å sammanjämkningsförslaget röstat för det senare, men under överläggningarna yrkat bifall till en annan sammanjämkningslinje.

Friherre *Fleming*: Herr talman, mina herrar! Som kammaren finner, innehåller detta sammanjämkningsförslag bland annat att första kammaren skulle med frånträdande av sitt beslut godkänna andra kammarens beslut med avseende på den kommunala folkomröstningen eller det s. k. lokala vetot, och redan detta i och för sig torde väl vara en anledning att icke biträda sammanjämkningsförslaget. Men därjämte har sammanjämkningsfrågan gått en punkt, som jag anser vara en av huvudgrunderna i den försäljningsförordning, som av första kammaren antogs, nämligen bestämmelsen om alkoholgränsen för de svagare maltdryckerna, vilken här enligt andra kammarens beslut blivit satt till 2 $\frac{1}{4}$ %, men i stället föreslås en skrivelse till Kungl. Maj:t om ytterligare utredning angående de alkoholhaltiga s. k. lagrade drickorna. Med den ståndpunkt jag förut tagit och då jag anser, att det erbjudande, som nu två gånger gjorts av första kammaren, går längre än som är förenligt med klok försiktighet, är det ju klart, att jag icke kan biträda sammanjämkningsförslaget, och vill jag hoppas, att även kammaren skall finna kloket att låta bero vid de förändringar och åtgärder, som vid denna riksdag blivit vidtagna, så att man kan få se, huru de komma att verka, innan man fortgår vidare på denna lagstiftning.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka avslag på sammanjämkningsförslaget.

Sammanjämkningsförslag ang. brännvins- samt vin- och ölhandelsordnande.
(Forts.)

Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
öhandels
ordnande.
(Forts.)

Herr Karlsson, K. G.: Att vid detta tillfälle taga upp någon mera ingående debatt angående innehållet av föreliggande förslag torde väl icke vara lämpligt, då man dels haft en sådan diskussion för några dagar sedan och dels det ju här mera gäller en formell fråga, d. v. s. utskottets försök att sammanjämka de olika ståndpunkter, som kamrarna intagit. Utskottet har funnit, att den situation, som föreligger i år, är precis densamma, som förelåg förra året, och därför har utskottets majoritet framlagt förevarande sammanjämningsförslag fullständigt lika med det sammanjämningsförslag, som utskottet förra året framlade. Jag skall, som sagt, icke taga upp kammarens tid med ett närmare ingående på förslaget olika detaljer. Jag ber endast att få yrka bifall till sammanjämningsförslaget.

Herr Danström: Herr talman! Då jag antecknat mig som reservant mot föreliggande sammanjämningsförslag, vilket endast kan betraktas som en tom formalitet, anser jag mig för min del böra förklara, att jag kunnat vara med om en sammanjämkning av rimligare innebörd.

Ingen kan förneka, att det beslut, första kammaren för sin del även i år fattat, innebär en mycket vittgående nykterhetslagstiftningsreform. Jag måste beklaga, att icke heller i år på denna grund samstämmande beslut av riksdagens kamrar kunnat fattas.

Men ehuru icke så skett, äro de av innevarande riksdag till nykterhetens främjande fattade besluten visst icke resultatlösa. Riksdagen har bifallit Kungl. Maj:ts propositioner om monopölbolagens ställande under kontrollstyrelsens överinseende samt om individuell kontroll och landets indelning i kontrollområden — vilken indelning, riksdagen fastslagit som obligatorisk — ävensom om förbud mot import av spritdrycker av andra än dem, som äga rätt att försälja sådana. Allt detta är utan tvivel ett viktigt steg på de partiella nykterhetsreformernas väg. Icke har kravet på lokalt veto från förbudsivrarnas sida ställts som villkor för dessa beslut.

Ännu ett steg kunde tagits på denna väg, om det icke även denna gång hejdats av detta villkor. Deras fordran på allt eller intet, vilka tro sig i allt fall icke ha lång väg till totalförbudet, synes mig hittills åtminstone icke varit en klok nykterhetspolitik, och som sådan kommer den nog icke heller att visa sig i fortsättningen. Om man tager ett steg mot ett föresatt mål och utan svårighet kan taga ännu ett, men håller sig tillbaka, därför att man ej genast kan få taga även det tredje steget, då förstår jag icke en sådan taktik, helst utsikten att få taga det tredje steget, om så behövs, ingalunda blir mindre, om även det andra steget förut tages. Såvida man icke befarar, att detta tredje steg kommer att visa sig obehövt ur folknykterhetens synpunkt. Jag yrkar avslag å det föreliggande sammanjämningsförslaget.

Herr Ekman, Karl Johan: Herr talman, mina herrar! Utgången av frågan i kammaren är icke oviss, och man kan ju ej annat än djupt beklaga, att nu återigen den viktiga nykterhetsreformen faller på det sätt, varpå sammanjämkningen gjorts. Här hade mycket kunnat vinnas. Jag vill endast nämna sådana saker, som rusdryckshandelns ordnande och ett verksamt begränsande av rusdrycksförsäljningen, betydligt ökat inflytande för kommunerna, öl- och vinhandelns skiljande från annan handel och läggande under bolagen m. m. Dessa viktiga reformer, som nykterhetsvännerna i årtionden kämpat för, hava nu fallit. Och dock hade de nu vunnits, ifall man tagit fasta på herr Tryggers erbjudande under förra debatten. Men som herrarna nog torde ha observerat, sträckte sig herr Trygger än längre, ty han betonade uttryckligen, att han talade för *sin egen del*, icke å hela partiets vägnar. Detta har på annat sätt utlagts i pressen, men så föllo dock orden. Det var för *sin del* han intog den ståndpunkt han gjorde, och herr von Mentzer betonade strax efteråt, att det fanns många inom partiet, som ville sträcka sig längre. Med anslutning härtill hade inom utskottet, såsom man ser av herrar Ericssons och Jonssons i Hökhult reservation, föreslagits en annan sammanjämkning, än den nu framlagda. Men det framgår också av reservationen, att vänsterns nykterhetsvänner hellre röstade för avslag än de försökte få fram en sammanjämkning, som kunde godtagas av kamrarna d. v. s. en sammanjämkning utan lokalt veto. De visste från den föregående debatten av herr Tryggers uttalande, att det var alldeles lönlöst att försöka pressa fram det lokala vetot nu. Det var således fullkomligt medvetet, som de arbetade för en sådan sammanjämkning, som icke kunde godtagas. De trodde sig därvid vara stödda av folkmeningen: under debatten visades ju, att vid en massa sammanträden och möten landet runt folket uttalat sig på många ställen för lokalt veto.

Det är riktigt, att folket på många orter uttalat sig för lokalt veto, men naturligtvis i den avsikten, att man skulle på detta sätt föra nykterhetsfrågan framåt. Om det visade sig, att det icke kunde gå på detta sätt, menar jag, att det var ett grovt missbruk av folkmeningen att använda den så, att man hindrade varje reform. Jag är övertygad, att den allmänna meningen skall säga ifrån tydligt nog, att det lokala vetot icke längre får vara hindret. Jag tror, att när det lokala vetot nu fallit, så har det fallit definitivt och för alltid. Det kan icke längre få hindra oss. Nykterhetsarbetet måste ledas in på andra vägar. Det går icke att i framtiden grunda det huvudsakligen på lösa opinioner, utan man måste föra fram reformerna med verkliga sakskal steg för steg liksom alla andra frågor. Man måste taga under överbäggande, om icke ansträngningarna böra inrikta sig mera direkt på åstadkommande av förbud i en eller annan form i större eller mindre utsträckning, och ur den synpunkten vore det synnerligen önskligt, ifall nykterhetskommittén nu vil-

Samman-
jämknings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandelns
ordnande.
(Forts.)

Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandelns
ordnande.

(Forts.)

le med kraft taga upp arbetet, så att man får frågan så snart som möjligt i hela dess omfattning utredd. Det vore synnerligen önskligt, att kommittén ville på allvar fortsätta detta arbete, så att frågan så snart som möjligt blir ordnad. Men vad som i alla händelser är närmaste önskemålet, är att få en god försäljningsreform. Alla äro ense om, att en sådan är behöflig. Det har redan erbjudits många betydelsefulla reformer på den vägen, och flera torde stå att vinna. Således närmaste önskemålet är en tillfredsställande försäljningsförordning. Jag hemställer, om icke Kungl. Maj:t till nästa år skulle vilja taga initiativ med ledning av vad som framkommit under debatten i år samt taga fasta på vad man verkligen är ense om och möjligen taga något steg därutöver, så att åtminstone frågan på det sättet kan vinna en första lösning.

Herr Karlsson, K. G.: Herr talman, mina herrar! Jag vill erkänna, att sammanjämningshistorier i allmänhet äro ganska svåra att åstadkomma så, att de tillfredsställa de olika parterna, och särskilt i detta fall, då det gäller att sammanjämka beslut av den art, som det här är fråga om, vilka ju omfatta dels en mycket vidlyftig försäljningsförordning och dels ett därtill fogat förslag av en helt annan innebörd. Emellertid vill jag inlägga en gensaga, då en ärad talare på Hallandsbanken yttrade, att utskottsmajoriteten genom att framlägga detta sammanjämningsförslag gått den vägen, att man visat sig vilja hava allt eller intet. Det är naturligtvis en stor överdrift i detta påstående, då man här frångått den försäljningsförordning, som andra kammaren bifallit och som ju i sina restriktioner går betydligt utöver det förslag första kammaren godkänt och sammanjämningsförslaget i huvudsak omfattar. Emellertid skall jag erkänna, att man naturligtvis kan hava invändningar att göra mot detta sammanjämningsförslag.

Det yttrades för en stund sedan av talaren på Jönköpingslänsbanken, att man haft stora utsikter att få en längre gående försäljningsförordning än den som första kammaren godkänt, antagen här i kammaren. Jag får för min del säga, att jag haft ytterligt små förhoppningar i den vägen. Det föreföll mig, som om den nämnde talaren skulle ha velat antyda, att om utskottet framkommit med en sammanjämnning, gående ut på fränfallande av det lokala vetot, men däremot uppsättande av en försäljningsförordning lika med utskottets ursprungliga förslag, som andra kammaren antagit, man skulle kunnat få en lösning på denna fråga. Då kan jag icke avhålla mig från att, särskilt som herr Ekman stödde detta sitt antagande på herr Tryggers yttrande under debatten, då denna fråga var före, återgiva herr Tryggers yttrande vid sagda tillfälle. Han uttalade sig på följande sätt: »Jag vill slutligen, för att det icke skall uppstå något missförstånd och för att man icke skall säga, att jag på något sätt stuckit under stol med vad som

kan vara bestämmande för den enas eller andres sätt att rösta i denna fråga, uttala, att min uppfattning är, att när vi sedan komma över till det positiva, till de olika förslagen och jag då röstar för den reservation, jag nyss förordade, herrar Nilsson i Bonarp och von Hofstens reservation, detta är det yttersta, vartill vi kunna gå. Då har jag för min del sträckt mig så långt, som det är mig möjligt. Längre kan jag icke komma, således icke heller i sammanjämningsväg, utan jag tänker stå kvar på den ståndpunkt, varpå första kammaren stod i följ. Det erbjudandet står till förfogande. Det kan enligt vår mening bringa vårt land en lycklig lösning av denna fråga, men vad därutöver är, kan åtminstone jag för min del icke vara med om.»

*Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandelns
ordnande.
(Forts.)*

Det är ganska riktigt, som herr Ekman sade, att herr Trygger underströk uttrycket, »jag för min del», men den, som har erfarenhet av herr Tryggers inflytande på det parti, vars ledare han är, har nog ytterligt svårt att tänka sig, att man skulle haft förhoppning att i denna fråga få ett tillräckligt antal röster från högern med på ett sammanjämningsförslag, som innehållit, att första kammaren skulle biträda andra kammarens beslut i vad försäljningsförordningen beträffar. Jag skall villigt erkänna, att ett sådant sammanjämningsförslag låg nära till hands, men bl. a. detta bestämda uttalande gjorde, att man var fullt övertygad, att även det skulle misslyckas. Under sådana förhållanden fanns det ingen anledning för majoriteten inom utskottet att frågå sin förra året intagna ståndpunkt.

Jag ber fortfarande, herr talman, att få yrka bifall till sammanjämningsförslaget.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag skulle icke ha besvärat kammaren vid detta tillfälle, om icke min värderade namne på Jönköpingsbanken framtvingit ett yttrande från min sida. Jag ber att få säga, att jag måste beteckna hans sätt att försöka uttolka vad som förekom, då frågan förra gången behandlades här, såsom ett mycket underligt resonemang. Han ville sålunda göra gällande, att när nationella partiets ledare för kammaren förklarade sig icke vilja sträcka sig längre än ytterst till det förslag, som låg inrymt i herr von Hofstens reservation, ett dylikt uttalande skulle uppfattas såsom ett uttalande till förmån för en sammanjämnning, som sträckte sig längre än detta förslag, och såsom ett löfte, att en dylik sammanjämnning här skulle mötas med förståelse och sålunda vinna bifall. Jag finner mig böra säga, att ett sådant yttrande måste för envar synas obegripligt.

Herr Ekman i Jönköping talade också åtskilligt om folkopinionen och förklarade, att det sätt, varpå man utnyttjat denna opinion vore ett missbruk av densamma. Jag ber att få erinra herr Ekman om, att i den folkopinion, som i nykterhetsfrågan nu närmast gjorde sig gällande, uttalanden förekommo

*Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölkändels
ordnande.*
(Forts.)

både om det förslag, som inrymts i herr von Hofstens reservation, och om det lokala vetot. I dessa opinionsuttalanden hade uttryckligen förklarats, att man ansåg såväl otänkbart att släppa det lokala vetot som ock, att herr von Hofstens reservation i sig innebar ett förfuskande av reformförslaget. Sålunda: i båda dessa avseenden var opinionsyttringen tydlig och klar. Jag vill därtill ytterligare lägga en sak, eftersom herr Ekman liksom hotade med tillkomsten av en ny opinion, som skulle vändas mot dem, som representerade den av mig hysta uppfattningen i denna kammare. Jag vill meddela, att jag från Jönköpings allmänna nykterhetskommitté mottagit en enhällig framställning om, att man måste taga initiativ till en verklig folkresning mot dem, som nu än en gång slagit ned nykterhetsreformerna, såväl nykterhetskommitténs förslag till försäljningsreformer som det lokala vetot. Det förefaller mig sålunda, att det hot om en folkopinion, som herr Ekman frambar, åtminstone icke i hans hemort skulle vara att fatta som något så synnerligen farligt.

Dessutom då man säger, att här verkligen fanns utsikt att komma längre, än herr von Hofstens reservation innebär, vill jag fråga: förelåg i bevillningsutskottet från deras sida, som varit med om att diktera denna kammares ståndpunkt, någon antydning om att man verkligen ville sträcka sig längre, än denna reservation innebär? Om så icke var fallet, frågar jag: med vilken rätt säger man, att det förefunnits möjlighet att komma längre? Den särskilda sammanjämningslinje, som föreslagits av ett par herrar i bevillningsutskottet, som röstat för utskottets förslag, innebär, såvitt jag förstår, ingenting, som kan tydas såsom ett löfte om, att från kammarmajoritetens sida en förändrad ståndpunkt skulle kunna tänkas ifrågakomma.

Med anledning av friherre Flemings yttrande, då här först påvisade, att hans avslagsyrkande dikterades dels av att sammanjämningsförslaget upptog lokalt veto, dels av att man ändrat den av denna kammare biträdda försäljningsreformen av svagare maltdrycker, i det att alkoholgränsen sänkts från 3,6 % till $2\frac{1}{4}$ %, så att man jämväl av denna anledning funnit sig icke kunna tillstyrka sammanjämningsförslaget, vill jag erinra om en enda liten episod, som förekom vid ett av de stora opinionsmöten, som hållits här i landet mot den »ensidiga och fanatiska nykterhetsrörelsen». Det var vid Skövdemötet. Vid detta möte berättade huvudtalaren, hurusom massor av människor i hans hembygd berusade sig av drycker, vilka delvis lågo under den av herr Fleming förordade alkoholgränsen, i sådan omfattning, att nämnda talare för sin del betraktade det som ytterst beklagansvärt, att ett så svårt missbruk av sådana drycker kunde ifrågakomma. Han berättade, att de, som använt dylika drycker, komma berusade från dryckeslagen och till och med voro farliga för mötande personer och i sina hem måste särskilt omhändertagas. Detta anfördes visserligen som ett bevis för, att även nykterhetsvännerna berusade sig, när tillfälle därtill gavs.

Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandels-
ordnande.
(Forts.)

I sistnämnda hänseende visade sig hans uppfattning vara oriktig — de drickande tillhörde naturligtvis icke nykterhetsvännerna. Men själva sakförhållandet står kvar, nämligen att drycker av sådan art missbrukas av vissa personer och i stor omfattning. Talaren, som var polisdomare, väckte med sitt anförande synnerlig uppmärksamhet. Av denna erinran just mot drycker av det slag man här vill ha frigivna synes böra framgå, att man icke har skäl att av den anledningen yrka avslag på sammanjämningsförslaget. Det förefaller mig som om konsekvenserna av en dylik opinionsyttring böra gå i motsatt riktning.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets sammanjämningsförslag.

Herr von Mentzer: Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talarens anförande tvang mig att begära ordet. Han ville göra gällande, att herr Tryggers yttrande i ärendet den 12 maj skulle innebära ett uttalande å partiets vägnar. Jag kan icke annat än be honom vara så god och taga fram herr Tryggers uttalande och läsa innantill litet bättre. Där står tydligt: »Då har jag för min del sträckt mig så långt, som det är mig möjligt», och ytterligare: »Det kan enligt vår mening bringa vårt land en lycklig lösning av denna fråga, men vad därutöver är, kan åtminstone jag för min del icke vara med om.» Den, som ovillkorligen i detta uttalande vill se ett uttalande å partiets vägnar, läser icke, det vågar jag säga, rätt innantill och håller sig icke till sanningen. Sanningen är, att ställningen inom högerpartiet i denna kammare är sådan, att om ett sammanjämningsförslag framkommit, som gått i den riktning, herrar Ollas Ericson och Jonsson i Hökhult arbetat på inom utskottet, och dessa, som inom högern velat ansluta sig till detsamma, funnit en för en verklig nykterhetsreform benägen vänsteryttring, d. v. s. en sådan yttring, som icke en gång för alla bundit sig vid det s. k. lokala vetot, hade säkerligen detta sammanjämningsförslag med däri liggande stora framsteg på nykterhetsområdet blivit godtaget av kammaren.

Vidare tillät sig herr Ekman att tala om förhållandena inom Jönköpings län. Dessa råkar också jag känna till ett litet grand. Han sade, att från Jönköpings län kommit ett uttalande från någonting, som han kallade Jönköpings läns allmänna nykterhetskommitté eller någonting sådant — jag hörde icke riktigt, hur han sade. Enligt vad jag tror mig veta läser det finnas en sådan sammansättning, och den består av en del nykterhetsvännar inom länet. Den läser hava sitt huvudsakliga säte i staden och har med sig förenade en del s. k. organiserade nykterhetsvännar. Men inom Jönköpings län finnes en sammanslutning av nykterhetsvännar, som har ännu djupare rötter än den av herr Ekman omnämnda nykterhetskommittén. Denna sammanslutning hade sammanträde under påsken, och därvid voro representerade omkring 20.000 personer. Vid detta sammanträde blev nyk-

Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandelns
ordnande.

terhetsfrågan naturligtvis föremål för ett allvarligt och grundligt övervägande, men därvid gavs icke tillkänna någon allmän anslutning till det av somliga så högt aktade lokala vetot eller den s. k. allmänna folkomröstningen.

Det var endast dessa upplysningar jag ville lämna.

(Forts.)

Herr Clason: Då herr Ekman på Gävleborgsbänken åter igen framhållit att det lokala vetot är det enda och ofrånkomliga medlet för nykterhetsfrågans framgång, undrar jag, om detta icke beror på en ganska ensidig syn på tingen. Samme ärade talare utvecklade i går kväll vid behandlingen av vaccinationsfrågan, huru nödvändigt det vore att, vid tillsättande av en kommitté för förberedande utredning av en viss fråga, denna kommitté icke bleve ensidigt sammansatt utan att i densamma insattes representanter för olika riktningar, som därvid vore i tillfälle att fullt göra sina respektive åsikter gällande.

Jag undrar om icke detta beklagande ganska väl kan tillämpas just på nykterhetsfrågans nuvarande läge med hänsyn till det lokala vetot och möjligen även i andra avseenden. Om utredningen i denna fråga på sin tid från början blivit mindre ensidigt anordnad, synes det mig antagligt, att man kunnat komma till helt andra resultat än man nu kommit till, resultat, från vilka vi nu hindras endast genom detta ensidiga fasthållande vid det lokala vetot.

Herr Ericsson, Ollas: Då jag var av den uppfattningen att man nu endast hade att antaga eller förkasta det föreliggande sammanjämningsförslaget, hade jag icke tänkt att uppträda i denna debatt. Men då åtskilliga talare yttrat sig om andra linjer för sammanjämnningen, har jag såsom reservant ansett mig skyldig att säga ett par ord.

Jag vill då till en början nämna, att man redan i fjol, vid försök till sammanjämnning av de olika meningarna mellan kammarna, inom utskottet drog upp två huvudlinjer för sammanjämnningen. Den ena linjen var, att man skulle inbjuda första kammaren att taga den försäljningsreform, som andra kammaren antagit, och andra kammaren att avstå från det lokala vetot. Den andra linjen var i stort sett densamma, som nu föreligger i detta betänkande. Nu voro dessa båda linjer uppe även i år. Och då man dels hade reda på utgången från i fjol och dels därmed jämställde de uttalanden, som gjordes i denna kammare vid behandlingen av motionerna, hade åtminstone jag — och jag tror litet var inom utskottet, hade detsamma — klart för mig, att det icke fanns den ringaste utsikt att få ett sådant sammanjämningsförslag som det förevarande icke heller nu godtaget av riksdagen. Jag ansåg därför, att utskottet bort välja den andra sammanjämningslinjen, nämligen att inbjuda första kammaren att antaga den av andra kammaren beslutade försäljningsreformen och andra kammaren att avstå från det lokala vetot eller den s. k. folkom-

röstningen. Jag menar för min del, att det rent av bort åligga bevillningsutskottet att göra försök att komma fram på någon väg och den sistnämnda ansåg jag vara den som hade goda utsikter att bliva antagen. Jag vill, såsom herr Ekman från Jönköping redan gjort, erinra herrarna om, att här under förra debatten av flera talare från den nationella partiet tillkännagavs, att de ville vara med om försäljningsreformen, därest man toge bort det lokala vetot. Däri trodde jag mig kunna finna ett bestämt stöd för, att man skulle kunna få majoritet för ett sådant förslag i denna kammare, därest de som röstat för förslaget i övrigt ginge med på en sådan sammanjämkning.

Nu sade herr Ekman från Stockholm att om han haft någon garanti för, att de herrar, som satt sig emot den längst gående försäljningsreformen, inom utskottet velat tala för en sådan sammanjämkning som jag förordat, han skulle kunnat reflektera på densamma. Jag vill då upplysa herr Ekman om, att inom utskottet icke finnes någon representant för den mening, som framställdes av de herrar, som uppträtt här i debatten och sagt, att både de själva och flera andra skulle varit villiga att gå med på en sådan sammanjämkning. Jag trodde att dessa uttalanden skulle kunna väga lika mycket för herr Ekman som ett uttalande inom utskottet. Flera inom kammaren böra gälla minst lika mycket som en enstaka inom utskottet. För min del var jag övertygad om att den linje jag föreslagit kunnat dras i land där-est det vunnit det erforderliga stödet från Ekmans håll.

Jag har endast för kammaren velat meddela, hurudan min ställning till frågan är, och jag vill tillägga, att den mening jag inom utskottet förfäktat vann sådan anslutning, att, när det voterades om kontraposition, tio röster avgävos för avslag å mitt förslag och nio för bifall till detsamma.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Herr talman! Gent emot herr von Mentzer vill jag säga, att medan han talade om Jönköpings läns nykterhetskommitté, jag talade om Jönköpings stads nykterhetskommitté. Så kallade den sig i sin skrivelse. Och därmed förfaller herr von Mentzers hela resonemang.

Beträffande vad herr Clason yttrade vill jag säga, att jag för min del icke haft något emot, om i nykterhetskommittén jämväl insatts representanter för en uppfattning, rakt motsatt min egen. Men det vill jag såsom min bestämda mening uttala, att tillvaron inom kommittén av dylika representanter icke på något sätt kunnat förändra nykterhetsvännernas i landet uppfattning om det lokala vetot, om vars användbarhet och betydelse nykterhetsvännerna över hela världen hava en och samma uppfattning.

Mot herr Ollas Ericsson ber jag få säga, att man kan konstatera, att från deras sida, som inom bevillningsutskottet företrätt denna kammarers majoritet, ingen som helst antydan gjorts om, att de voro villiga att biträda något annat eller mera än det

*Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
öihandelns
ordnande.*

(Forts.)

*Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandels-
ordnande.*
(Forts.)

förslag, som denna kammares majoritet anslutit sig till. Då dessutom herr Ollas Ericsson talade om, att här inom kammaren uttalanden gjorts för en försäljningsreform, frågar jag, om därmed menats en sådan som går utöver vad första kammaren förut velat biträda. Vilken försäljningsreform är det, som dessa herrar uttalat sig om? Vilka talare syftar herr Ollas Ericsson på, när han säger, att åtskilliga ledamöter av det nationella partiet inom kammaren uttalat sig för nykterhetskommitténs förslag till försäljningsreform? Och representera de ett så stort antal, att detta kunnat omkasta kammarens majoritet? Jag för min del känner icke till några dylika uttalanden.

Herr Bäckström: Endast ett par ord! Jag hör till de — säkerligen rätt många — i denna kammare, vilka livligt beklaga, att nykterhetsreformen på detta sätt kört fast. Jag begärde därför ordet för att, i likhet med herr K. J. Ekman i Jönköping, rikta en vädjan till finansministern att här bliva förlikningsman. Det går icke att få denna stora fråga löst i år, men det kan gå ett annat år. Regeringens initiativ beträffande de båda, nyligen här behandlade, utbrutna delarna av nykterhetsreformen har ju lett till ett gott resultat, och så kan även bliva fallet beträffande den stora reformen.

Herr Ericsson, Ollas: Herr talman! Det förefaller mig, som om herr Ekman från Stockholm satte det lokala vetot så långt framom försäljningsreformen att han icke ens velat våga försöket, huru det kunde ställa sig med mitt sammanjämningsförslag i kammaren. Hade han och hans meningsfränder velat göra ett försök med det förslag jag framställt, hade det kunnat konstateras, vem som fått rätt. Jag tror att man härigenom fört nykterhetsaken ett långt stycke framåt. Den av andra kammaren beslutade försäljningsreformen innebär en reform, som vi nykterhetsvänner såväl ute i landet som inom riksdagen och inom bevillningsutskottet kämpat för under hela den tid jag varit ledamot av detta utskott, och jag anser densamma vara av stor betydelse för folknykterheten inom landet. Genom det tillvägagångssätt som herr Ekman förordat, får man nu ingenting, och jag tillåter mig ännu en gång påpeka för herr Ekman, att den sammanjämningslinje, som jag föreslagit haft stora utsikter att bliva antagen.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Jag ber att få säga herr Ollas Ericsson, att det är ytterst orimligt att ifrågasätta, att representanterna för en på många års erfarenhet grundad uppfattning i en stor och viktig samhällsfråga skola övergiva sin ståndpunkt för att i stället experimentera med en undersökning rörande vissa enskilda kammarledamöters uppfattning. Detta förefaller mig vara ett orimligt resonemang, ungefär lika orimligt, som om jag skulle fatta herr Ekman från Jönköping på all-

var, då han viftade med det allmänna förbudet och sökte göra gällande, att förslag om ett sådant förbud skulle mötas av en välvillig förståelse från denna kammares majoritets sida.

*Samman-
jämnings-
förslag ang.
brännvins-
samt vin- och
ölhandels
örordande.
(Forts.)*

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande memorial hemställt samt vidare på avslag därå; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med övertvägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som avslår vad bevillningsutskottet hemställt i sitt memorial nr 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 53.

På framställning av herr talmannen beslöts, att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett annat sammanträde.

Herr von Stapelmohr erhöi på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att bankoutskottets utlåtande nr 39 måtte upptagas först bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan till lördagens sammanträde, samt vidare att bland två gånger bordlagda ärenden andra tillfälliga utskottets utlåtanden nr 15 och 16 måtte upptagas närmast före första tillfälliga utskottets utlåtande nr 16.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande nr 55, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om talan

i viss ordning angående rätt till strömfall, dels ock i ämnet väckt motion.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk;

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av viss del utav de till nyanskaffning av krigsfartygs-material under åren 1915—1919 avsedda medel;

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i djurgårdskassan till vissa byggnads- med flera arbeten vid Ulriksdals, Haga och Drottningholms slott m. m.;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till vissa diplomatiska och konsulära tjänstemän i utlandet för kursförlust i anledning av kriget;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anställande av en mariningenjörstipendiat över stat;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag av lånemedel för gäldande av kostnader för införandet av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket; samt

nr 115, angående de i 63 § regeringsformen föreskrivna kreditivsummor.

Ordet lämnades på begäran till herr Stadener, som yttrade: Jag ber att få hemställa, att sist på föredragningslistan bland två gånger bordlagda ärenden måtte upptagas lagutskottets utlåtande nr 45.

Denna anhållan bifölls.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

Kammaren åtskildes kl. 12,13 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.